

BESZÁMOLÓK

BÖLCSESZDOKTORI ÉRTEKEZÉSEK

Szabó Ernő: Kosztolányi Dezső pályakezdeése (1964)

A szerző dolgozatában eszmei, esztétikai és irodalomtörténeti szempontból egyaránt fontos pályaszakaszát veszi vizsgálat alá Kosztolányi munkásságának, tárgyilag maximális teljességgel. (Összeállította Kosztolányi első írásainak — 1909-ig — minden eddiginél teljesebb bibliográfiáját.)

Tartalmas és újszerű a dolgozatban a Szabókkal foglalkozó történeti rész, a fiatal Kosztolányi filozófiai és történeti műveltsége arányainak és mélységének elemzése, forradalomról, nacionalizmusról, hazafiságról, militarizmusról, tömegekről, kiemelkedő személyiségekről való gondolkodásának tömör ismertetése a tárgy tükrében. Kiemelkedő és igen alapos, átgondolt a *Négy fal között* c. kötetnek (illetve az akkor írott összes versnek) elemzése, mely egymáson nyugvó s elvileg konzekvens vizsgálati darabokból épül fel. Véginnyomozza a disszertáció Kosztolányi színikritikáit, a Népszavába írott cikkeit és feltárja az *Ady*-pamflet gyökereit. Befejezésül tárgyalja Kosztolányi első novelláskötetét, a *Boszorkányos estétet*.

A disszertáció kettős erénye: nagy filológiai készség és marxista igényesség, amely a mozgó történelmi-társadalmi valóság és költészet finom szembeállítását, valamint a tartalmi formai egységben látó-elemző szerző gondolkodásmódját jelenti.

Papp János: A békéscsabai színészet története II. 1879–1912. (1964)

A disszertáció három kötetre tervezett munka középső része. (Nyomtatásban 1961-ben jelent meg Békéscsabán, a Kner Nyomdában.) Szerzője hasznos adatgyűjtő s rendező munkát végzett, jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Békéscsaba kulturális életének fejlődését később nagyobb összefüggésekbe állítva írhasse meg. Papp János rendkívüli alaposággal gyűjtötte össze a városi színügyi forgalmának ada-

tait a helyaráktól a műsorösszeállításokig, a társulatok összetételétől, sikereitől és bukásaitól kezdve a bérletezések, szerződések, helyi kritikák, vendégszereplések tényanyagáig. E tényanyag új, a szaktudomány számára hasznos, bőséges és megbízható. Kiválogatásában és elrendezésében felismerhető a tudományos igény.

Sajnos a szerző ítéletei vagy bátortalanok, vagy — némi lokálpatriosztikus lelkesültség következtében — szélsőségesen változékonyak. (Így pl. a békéscsabai közönség műízlése tekintetében).

Egészében véve hasznos, a tudomány számára értékesíthető disszertáció, amely nagymennyiségű, jól válogatott adattal mozdítja előbbre a színháztörténeti kutatásokat.

Csaplár Ferenc: A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma (1964)

A dolgozat szerteágazó munkát és sokoldalú tájékozottságot igénylő feladatot oldott meg igényes szinten. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma kiterjedt és értékben számottevő tevékenységet fejtett ki olyan viszonyok között, melyekre a társadalmi mozgalmak és a velük kapcsolatos ideológiai bizonyult egymásba szövődése jellemző. E tevékenység megértéséhez egyaránt szükség volt a népi írók szociográfiai mozgalmának, a harmadik utas ideológiai koncepcióknak, a párt és a munkásmozgalom harcainak ismeretére, a kor színművészeti, képzőművészeti és költészeti irányzataiban való jártasságra. A mindezzel kapcsolatos munkát Csaplár igen alaposan végezte el s hatalmas forrásanyagát higgadt ítélettel kezelve használta fel. Munkája rámutat a Kollégium születésében, sajátos arculatának kialakulásában szerepet játszó országos és helyi-társadalmi-eszmei viszonyokra — nem tévesztve szem elől az ország határain kívüli, velük rokon törekvéseket sem — s bár kevésbé részletesen, de kielégítő módon tárgyalja e viszonyoknak a további, a Kollégium tevékenységét befolyásoló alakulását is.